

**ENFORMASYON EKONOMİLERİNE GEÇİŞ SÜRECİNDE EĞİTİM
POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI: Enformasyon Teknolojilerinin Etkin
Kullanımının Yapısal Engelleri**

Nimet Önür*

1.GİRİŞ

Küresel dönüşümlerin yaşandığı ve toplumsal değişimlerin hızlandığı günümüzde, tüm toplumların ekonomileri doğrudan ya da dolaylı olarak enformasyon kullanımını temel alan stratejilere yönelmektedir. Bu durum, yeni toplumsal yapıların ortaya çıkmasını gerektirmekte, varolan yapılara yeni işlevler yüklemekte ya da dayattığı işlev farklılaşması ile işleyiş halindeki yapılarda değişimi gerektirmektedir. Enformasyon kullanımının yaygınlaşmasıyla giderek önemli hale gelen enformasyon teknolojileri tüm toplumlarda geleneksel üretim faktörlerini, (*teknolojileri emeği ve sermayeyi*), ikinci plana düşürmektedir. Enformasyon öne çıkan bir üretim bileşeni olarak, tüm alanları yeniden yapılandırmaktadır. Eğitimde bu alanlardan biridir.

Eğitim, kendi dışındaki toplumun diğer alanlarının da, insan gücü talebini karşıladığı için toplumsal gelişmeleri yönlendirici temel bir alandır. Çünkü hızla gelişen teknolojileri kullanabilecek işgücünün yaratılmasında, yeni teknolojiler eğitimi vazgeçilmez kılmaktadır. Ancak toplumların sınırlı kaynaklarının, dağılım içinde eğitime ayrılan payı bu alana verilen önemi de yansıtmaktadır.

Günümüzün eğitim teknolojileri sürekli bir değişim içindedir. Tüm dünyada “*hafızayı aktarmayı*” temel alan geleneksel öğretim yöntemleri giderek terk edilmektedir. Yerini bilgisayarla sunulan, öğrenciyi daha aktif ve bağımsız, sınırsız etkinlik alanına çeken bilgisayar temelli eğitimi almakta ve bu noktaya doğru bir yönelme söz konusu olmaktadır.

Ancak bu süreç ülkelerin yapısal özelliklerinden de etkilenmektedir. Dünyada merkez ülkeler bu alanlara daha çok kaynak ayırıp daha çok yatırımda bulunurken, çevre ülkeler bu gelişmelerin oldukça gerisindedir. Bu çalışmada amaç, çevre ülkelerdeki yapısal engellerin bu ülkelerin eğitim politikalarıyla aşılmaya çalışılması konusudur ve sorun, yapısal engeller temelinde ele alınıp değerlendirilmeye çalışılacaktır.

BİLGİ EKONOMİSİNE GEÇİŞ SÜRECİNDE DEĞİŞME VE İŞİN DOĞASINA YANSIMASI

Toplumlarda enformasyon teknolojilerinin giderek artan kullanımı, toplumsal evrimi de hızlandırmıştır. Hızlı bir değişme süreci içindeki topluma, “endüstri ötesi toplum, dijital kapitalizm, enformasyon toplumu, kitle toplumu, tüketim toplumu...vb” betimlemeleri yeni bir toplum düzeninin anlatımıdır. (*Tremblay, Ge. 20001; 1*) Her bir tanımlama bu aşamanın belirli bir yönünü ortaya çıkarmaktadır.

Enformasyon toplumunda; yeni teknolojilerin yarattığı yeni gelişmeler günümüzün ulaştığı son aşamadır. Teknik yenilikler ekonomik, toplumsal kültürel değişiklikleri içine meydana getirerek, toplumun işleyişinde kurumsal değişmelere neden olmaktadır. Yeni teknolojiler biyo-teknolojileri, materyal teknoloji nükleer teknoloji ve enformasyon teknolojileri olarak bilinen ve yaygın kullanımı olan bilgisayarlar, mikro elektronik ve telekomünikasyon teknolojileriyle birlikte yer alarak, toplumun işleyişlere getirdiği değişimler, yeni yapısal değişimlerin hazırlayıcısı olmaktadır.

Bu toplumda, endüstri toplumunda ön plana çıkan maddi ürünler yerini, bilişim teknolojilerinin gelişmesi sayesinde enformasyon almaktadır. Söz konusu teknolojiler, toplumunun sürükleyici gücü olmakta, bilişim teknolojilerinin ürünü olan kullanıma hazır bilgi ile işleyim kazanmaktadır.

Bilişimsel bilgi denilen bu enformasyon, bilgisayar sistemleri içinde, bilimsel yöntem ve süreçlerle elde edildiği için, bireysel saptırmalardan uzak daha objektif ve nesnel bir içeriğe sahip olması gerekmektedir ki, enformasyon ekonomilerinin kitlesel üretimi bu bilgiyle gerçekleşmektedir. (*Erkan, H. 1992; 96*)

---

* Yrd.Doç.Dr, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo-TV ve Sinema Bölümü.

Yeni toplumun yeni şekli bilgisayar ve iletişim teknolojisi tarafından çizilmekle (Çoban, H. 1997; 46) birlikte, endüstri toplumu gibi tamamlanmış bir süreçten de söz edilemez. Tüm dünya henüz farklı gelişim aşamalarıyla bu değişim sürecinin içindedir.

Bu teknolojiler, toplumların tüm alanlarına söz konusu teknolojiler yoluyla dağılmaktadır. Örn, salt iletişim alanı değil, üretim tüketim, siyasal, ekonomik...vb. tüm alanlar giderek bu teknolojilerin egemenliğine bırakılmaktadır. Bunun sonucu toplum, bilgisayarlara bağımlı hale gelmektedir.

Makineleşme endüstri toplumu için neyi ifade ediyorsa, bilgisayar teknolojisi de enformasyon çağı açısından onu ifade etmektedir. (Naisbitt, J., 1984; 22) Bu süreç işyerlerinde istihdam edilen işgücünün niteliklerini de değiştirmekte, gerek zihinsel gerekse el becerilerini gerektiren işler, enformasyon kullanımıyla ilişkilendirilmiş olduğundan, üretim sürecinde daha karmaşık teknolojiler kullanılmaktadır. Bu nedenle daha karmaşık örgütlenmeler, endüstri toplumunun egemen olan istihdam sisteminin yaygınlığını da azaltmaktadır. Yeni teknolojik gelişmelerin, üretim ve hizmetler sektörlerinde kullanımları eski teknolojilere göre uygulamaları kökten değiştirdiği için, söz konusu bu üretim teknolojileri de yeni uzmanlaşma ve işbölümleri yaratmaktadır.

Bu toplumlarda çok önemli bir yapısal değişime de, mal üretiminden, hizmet üretimine doğru bir kayışın gerçekleşmesidir. Bilgisayarlar sayesinde, araştırma-geliştirmeler önem kazanmıştır. Çağımızda endüstri toplumlarının birçok alanındaki aşılamayan (kriz.gibi) sorunlar, enformasyon ağırlıklı endüstrilerde söz konusu olmamaktadır. (Sadler, P. 1988; 5-30) D. Bell'in "entelektüel teknoloji" olarak nitelendirdiği enformasyon teknolojileri (Bell, D. 1995; 36) hem giderek "ev merkezli bir ekonomiyle" doğru bir değişimi (Toffler.A., 1981; 353-355)(Naisbitt.J., 1984; 281-282) gerçekleştirmekte, hem de ekonominin merkezinde enformasyonun olması nedeniyle, ulusal planlamaların güçleştiği, işin doğasının kendi yapısal dinamiklerinin hakim olmaya başladığı bir süreç içine girilmektedir. İşin doğasında şu şekilde bir değişime süreci yaşanmaktadır.

Enformasyon teknolojileriyle birlikte; fiziksel aktivitelerden mental aktivitelere, maddi objelerin dönüştürülmesinde enformasyon toplama ve problem çözmeye zaman ve mekan sınırlamasından serbestliklerin oluşmasına, işin yerine getirilmesi sürecindeki makinelerin belirleyiciliğinden insanın makineyi denetlediği sürece, iş performansındaki gelişme ve bitmişlik hissi yerine, işin sonundaki doyumun bir gelişme hissi yaratmasına, değişmeyen rollerden, değişen ve yeniden tanımlanan rollere doğru dönüşüme, hizmet üretim sürecinde küçük bir değişken iken, önemli bir bilen durumuna dönüştüğü gözlenmektedir. (Powers, H.C., 1992; 13)

Ekonomi alanında da özellikle de hizmetler sektörü başta olmak üzere, istihdam edilecek emeğin niteliklerini de değiştirmiştir. Bu teknolojilerden yararlanmak isteyen herkes için eğitim, vazgeçilmez bir unsur haline gelmiştir. Ayrıca sürekli yenilenen teknolojiler ve toplumların çok hızlı değişimi emeğin becerisinde de sürekli bir yenilenmeyi gerektirmektedir. Hatta toplumlardaki şu anda enformasyonu elinde bulunduranlar, kendilerini sürekli yenilememe durumlarında sürekli kendini geliştirebilecek kişiler, "katılımcı toplumsallaşma"(124) süreci içinde yerine almaktadırlar ki, bu süreç örgün eğitimle bitmeyip, kişinin yaşamının sonuna kadar devam etmektedir.

İnsanlar bu yeni teknolojilerle toplumun her alanına doğrudan katılım gösterebilmektedir. Yönetim alanına getirilen "katılımcı demokrasi" süreci de insana eğitimle yüklenen bu niteliklerin bir sonucudur.(Wilson.P., Dizard.Jr., 1985;123-135) Enformasyona kolayca ulaşabilen, kütüphaneler, yerel servisler ve eğitim yoluyla, bireylere hem bilgilenme, hem de denetleme olanağı sunulmasıyla katılım ve duyarlılık yükleyebilmektedir. Endüstri ve hizmetler sektörünün beyaz yakalı işçilerinin sayısı da böylece artmaktadır.

Çağın teknolojik determinizmi, toplumsal gelişmeleri ve kurumsal işleyişi belirlemektedir. Son dönemlerde endüstride çalışan işçi sayısı düşmekte, emeğin yerini, tam otomasyon almakta ve üretim sürecindeki rasyonallenin gerektirdiği, "sürdürülebilir büyümelerin" devamı için, endüstriyel alana istihdam edilen işgücü sayısında giderek bir azalma görülmektedir. Endüstrinin gelişmesi sonucunda "sürdürülebilir zenginliğin" devamı için insanlar için, yeni gereksinimler yaratılması ve yaratılan bu yeni gereksinimlere de

isteklendirilmeleri çok önemlidir. Eğitim, isteği oluşturacak yegane bir unsurdur. Giderek daha dar bir alanda, daha uzman ve nitelikli işgücü değişimi ortaya çıkmaktadır.

Mavi yakalılarının istihdam edildiği sektörlerde bile iş gören sayısı azaldığı halde, daha yüksek beceri gerektiren işler artmaktadır. (Power, C.H., Hage.J., 1992; 36)

Toplumlar gelişen iletişim alt yapısıyla birlikte, Fordist yapılanmalardan, post fordist yapılanmalara doğru üretim örgütlenmelerinde de bir değişime gidilmektedir ki, üretimdeki işgücünün becerisine entelektüel bir nitelik katılması gerekmektedir. Yönetici ya da profesyonel; esnek takım ruhuyla çalışabilecek niteliklere sahip işgücüne sektörel taleplerde artış söz konusudur.

BİLGİ EKONOMİSİNİN EĞİTİME ETKİSİ VE YAPISAL SORUNLARI

Enformasyon ekonomisine geçiş süreci, ekonomik büyüme, yapısal değişikliklerin sağlanması konusunda kalkınmanın temel unsurunun “insan kaynaklarının oluşturulmasına” dikkatleri çekmiştir. Dolayısıyla insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik yatırım yapılabilecek eğitim, sağlık, ..vb. alanların içinde eğitimi alanının önemini açığa çıkarmıştır. İnsan sermayesi yatırımları içerisinde daha ölçülebilir, sosyo-ekonomik alanlara katkısı olması nedeniyle bu konuda planlamalara gidilmesini gerektirmiştir. “Bireye mal olmuş hünerler ve kazanılmış diğer niteliklerin değeri” olarak değerlendirilebilecek insan sermayesinin geliştirilmesi, insanın fiziksel ve düşünsel yeteneklerini geliştirerek daha yüksek reel kazanç elde etme olanağını artıracığından kalkınmada eğitimin önemini açığa çıkarmıştır.

Ekonominin gerektirdiği eğitim alanındaki değişimler başta örgün eğitim olmak üzere, iş başındaki (*hizmet içi*) eğitim ve firmalardaki tüm yetiştirme programlarını etkilemektedir. Uzun dönemde bu alanlarda insana bir yatırım alan insan kaynaklarına, insan sermayesi yatırımları arttıkça ulusal gelirlerinde artacağı varsayılmaktadır. Ancak eğitim salt ekonominin beklediği işgücünün değişen nitelikleri için gereken enformasyon ve becerileri bireyler kazandırmasıyla birlikte aynı zamanda endüstrileşmenin yarattığı ulus kültürün oluşumunun aktarılması üzerinde, eğitim bütünleştirici bir unsurdur. Hatta birçok yönden eğitim yoluyla toplumsal katmanlar yönlendirilebilmektedir. Aynı zamanda yetiştirilen insan gücü üzerinden ekonominin işleyişine katkı sağlanırken, ulusal eğitim sistemleri, ulus devletin tekleştirici politikalarının yürürlüğe konduğu ve önem kazandığı dominant bir dilde yapılan eğitim aracı resmi dilin ve o dilin kültürel içeriğinin söylemlerin gereği ulusal ideolojik alana dayatılmış gönderimlerle homojen bir kültür yaratılmış olmaktadır. Özellikle ekonomik alanda enformasyon teknolojilerinin kullanılmasının, ulusal eğitim politikalarının önemini bir kez daha öne çıkarmaktadır.

Enformasyon teknolojilerinin oluşturduğu bir alt yapı üzerinde küreselleşen ve ekonomik dar boğazların aşılmasında daha çok küreselleşme gayretinde olan, merkez (*gelişmiş*) ülkeler kadar, çevre (*gelişmekte olan*) ülkelerde enformasyon toplumuna entegre olunabilecek planlamalara gereksinim duyulmaktadır. Çevre ülkelerin bu teknolojilerle daha çok kaynak aktarımına ve kültürel birikimi de gereksinimi vardır. Örn, İngilizce okuryazarlık bilgisayar kullanımı ve enformasyona erişim becerisi ve gereksinimi, ..vb. yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Enformasyon alt yapısının kurulması sürecinde merkez ve çevre ülkelerin birbiriyle çok boyutlu girdikleri etkileşimler, bilişim pazarının alabildiğine genişlemesine yol açmıştır. Böylece bilişim sektörü hem ulusal hem de uluslar arası ölçekte lokomotif bir sektör haline gelmesiyle her alanın küreselleşmesi eğilimini artırmıştır. (Vinogradov, V.A., 1981; 10)

Teknolojilerdeki bu hızlı gelişmeler, eğitim alanını da endüstrileştirmiştir. Gelişen teknolojiler kendi kendine öğrenme sürecine elverişli, hayli gelişmiş teknoloji dalgalarıyla tüm dünyaya yayılmaktadır. Özellikle eğitim biliminde yeni gelişmeler yaratmıştır. Öğrenmenin algılanan doğası değişmiştir. Yeni kuşakların bilgi ve düşünce platformlarını daha hızlı geliştirecek donanımlar eğitim teknolojilerinin arasına girmiştir. Bilgisayarlar her alandaki öğrenmeyi hızlandırmıştır. (Robins, K., Webster, F., 1989; 104-107)

Böylelikle eğitimde post endüstriyalizmin (*ya da post fordizmin*) gerektirdiği insan gücü tipini eğitim yoluyla yaratılmasının olanakları da giderek tüm dünya eğitim yöntemlerini değiştirmiştir.

Eğitim politikaları ve eğitim sistemleri, kapitalist girişimciliğin doğasına giderek daha fazla yaklaşmaktadır. Esnek üretim sistemlerini çok yüksek teknolojilerle olduğu kadar

düşük teknolojilerle ve esnek yapılan işlerle de birleşmiş olması, ekonomi alanının her düzeydeki işgücü talebinin halen geçerli olduğunun göstergesidir. Eğitim ekonomideki bu yeni döneme hizmet etmek durumundadır. Her düzeydeki çalışana, örgün eğitim dışında okulların “ikinci eğitim” göreve yüklenmektedir. Bir yandan eğitimde rol alacak öğretmenlerin nitelikleri değişirken, diğer yandan müfredat içerikleri de değişmiştir. Yeni müfredat programları yeni öğrenme gereksinimlerini karşılayacak biçimde içerik kazanmaktadır.

Yeni iletişim teknolojilerinin doğası gereği öğretme ve öğrenme süreçleri de değişmektedir. Geleneksel öğretim süreçlerinin belirgin net bir biçimdeki belirli bir yıl, aylık, süreleri, yeri ve zamanı değişmiştir. Dolayısıyla öğrenmenin zamana ve yere ilişkin bariyerlerinin ortadan kalkması söz konusudur. Ancak bazı ulusal eğitim amaçları halen ve eğitimin niteliği gereği, yerel kalmayı gerektirmektedir. Ulus kültürün sürekliliğinin tehdit altında olması durumunda ya da uygulamalı bilimlerde (*tip, hemşirelik...vb.*) bu geleneksel eğitim sürdürülmesinin gerekliliği olabilmektedir.

Eğitimde verimliliğin büyümesi için teknolojinin potansiyel merkezi gücünün sürekli kullanılmaması gerekmektedir. Bu eğitimcilerle bitmeyen bir avantaj sağlamalıdır. Bu süreç aynı zamanda eğitim kurumunu daimi bir eğitici istihdam etmeden de (*sınıf öğretmenliğinden*) uzaklaştırabilmektedir. Part-time belirli dönemlik çalışmalar eğitim maliyetini düşürebilmektedir. Bunun yerine daha etkili ve alternatif seçenekli eğitim programları, eğitimde verimliliği daha artırabilmektedir. (*Ceri, 1986; 17*)

Böylelikle eğitim programlarında da bir esnekleşme ve amaca uygun içerik ve kapsamda değişmelere gidilebilmektedir. Çünkü enformasyon teknolojileri, toplumsal ve ekonomik yaşamın işleyimi içinde kendisi yeni gereksinimleri belirlemektedir. Bu gereksinimler çerçevesinde program içerikleri yeniden tanımlanabilmektedir.

ENFORMASYON TEKNOLOJİLERİNİN ETKİN KULLANIMININ ÖNÜNDEKİ YAPISAL ENGELLER

Enformasyon teknolojileri üzerinde işleyim kazanan enformasyon ekonomileri, dünya toplumlarını birbirine yakınlaştırmıştır. 1970’li yıllardan itibaren uydu teknolojileri, fiber optik ve mikro informatik olanakların yaygınlaşmasıyla genişleyen bir küresel alanda bilgi akışı hızlanmıştır. Öncelikle enformasyonun yönlendirdiği bir endüstriyel yapı ortaya çıkmakta, aynı zamanda da enformasyonun kendisiyle ilişkili bir endüstriyel yapının oluşması söz konusudur. Bu yolla ulusal ekonomiler küresel ekonomilere bağlanmaktadır. Çünkü tüm dünya küçük ve orta ölçekli işletmeler el değiştirerek büyük işletmelere ve çok uluslu işletmelere doğru bir dönüşüm gerçekleşmektedir. Kuşkusuz tüm dünyayı aynı gelişim çizgisinde de almak olası değildir.

Bu süreç gelişmiş merkez ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasında farklı bir gelişim çizgisi içinde gerçekleşmektedir. Her ne kadar gelişimi merkez ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasında, merkez ülkelerden kaynak aktarımıyla gerçekleşen “Deniz Ötesi Kalkınma Programlarıyla, Yapısal Uyum Borçlanmaları”yla halen günümüzde de devam etmektedir. Sürekli liberalizasyon önlemlerinin arka arkaya uygulanmasından oluşan merkez talepleri, bilgi alt yapısının kurulması ve yeni eğitim programlarının uygulamaya konulmasını öncelikli koşul olarak öne sürmektedir. Ancak merkez ülkeler, bilgi sektörünün gelişmiş olmasıyla üretici ve tüm dünyayı bu ürünler yoluyla yönlendirici, çevre ülkeleri de tüketici haline getirmektedir. Süreç dışardan bir dünya sisteminin kurulup gelişme gibi gözüküyorsa da dünyanın üçte ikisini oluşturan gelişmekte olan ülkelerde bu olanaklardan yeterince söz etmek olanaklı değildir.

Çevre ülkelerin motive edilen enformasyon toplumuna geçiş talebi, enformasyon altyapısının kurulamamış olması nedeniyle birçok yönden engellerle karşı karşıyadırlar. Bu teknolojileri tüketici olarak ülkeler kullanmaktadır. Dolayısıyla bu teknolojilerin kullanımının yeterince yaygınlaştığından söz edilemez.

Enformasyon teknolojilerinin kullanımı bir sorun oluşturmaktadır. Bu teknolojileri kullanacak eğitici personelin ve öğrenim görenlerin, kamunun bilgi birikimi yetersizliği gerek gelişmiş toplumlarda gerekse gelişmekte olan toplumlarda sürmektedir. Çünkü tüm dünyada eğitimde fırsat eşitsizliği sürmektedir. Ayrıca bu alan için ikinci bir eğitimin alınması yeni bir öğrenme gerektirmektedir. Eğitim maliyeti yükselmektedir. Eğitim alanındaki çeşitli konularda geliştirilmiş informatiklerin kullanımı ve gereksinimlerin

giderilmesi anlamındaki teknolojiden yararlanma durumu sorun oluşturmaktadır. Herkes için bilgiye ulaşma sürecinin benzerliğinden söz edilemez. Dolayısıyla enformasyon teknolojilerinin bütünleştirici, katılımcı demokrasi, bilgiye erişim olanaklarının eşitlikçi bir biçimde tüm toplum katmanlarına ulaştırıldığı söylenemez.

Sürekli yenilenme, sürekli değişme eğitim programlarında yarattığı değişiklik ve esnekliği, toplumların karşılayabilecek ekonomik, politik ve kültürel gücünden söz edilemez. Çünkü hem eğitici personel yönünden hem de teknolojik yönüyle eğitim alanının sürekli sektörünün taleplerine göre değişmesini, özellikle gelişmekte olan toplumların kaldırması mümkün değildir.

Örn, Şubat 2001’de yaşanan ekonomik krizde Türkiye’nin büyük şirketleri öncelikle eğitim ve insan kaynakları yatırım alanlarından kısıtlamalara gitmişlerdir. Artan bütçe açıklarından dolayı, devletin bütçeden eğitime ayırdığı payda giderek düşmektedir. Oysa bu gelişmelerle ters orantılı olarak daha fazla bütçe ayrılması gerektirmektedir.

Çevre ülkelerde eğitim alanı halen devletin inisiyatifinde sürdürülmektedir. Eğitim alanının enformasyon teknolojisinin gerektirdiği yatırımlar büyük miktarda olduğu için devlet tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu ülkelerde devletin eğitim alanında mutlaka planlamaya gitmesi gerekmektedir.

Öncelikle piyasa mekanizması bu ülkelerde yeteri kadar iyi işlememektedir. Piyasa kendi eğitsel taleplerini kendi alanından karşılayamamaktadır ve devletten beklenmektedir. Ayrıca yüksek düzeydeki uzman eğitici kadroların hazırlanması, her türlü endüstriyel üretim için gerekli alan süreden daha uzundur. (Hesapçioğlu, M., 1989; 16-19) Bu nedenle ulusal kalkınmaları gerçekleştirecek eğitim programları, devlet tarafından belirleniyorsa da, çevre ülkelerde giderek fakirleşen ve azalan devlet olanakları bu teknolojilerin kamunun yararına olsa da yaygınlaştıramamaktadır.

SONUÇ

Tüm toplumlar gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde enformasyon teknolojileri alt yapısıyla küreselleşmenin dinamikleriyle bir araya gelmekte ve birbirinden etkilenmektedir. Süreç ekonominin talep ettiği insan gücünün niteliklerini değiştirdiğinden eğitim alanını da değişime zorlamaktadır.

Ulusal eğitim planlamalarında değişim kaçınılmaz hale gelmektedir. Çok hızlı teknolojik değişimler eğitim planlamalarıyla da olsa, eğitim geriye dönük yüzünü güçlendirmektedir. Kalkınma Planları içinde belirlenen eğitime amaçları ve işleyişi bu teknolojilerin dayattığı sürekli değişmeleri karşılamamaktadır.

Enformasyon teknolojilerinin gerektirdiği sürekli yenileşmeler, bitmemiş (tamamlanmamış) bir eğitim sürecinden, güncel gereksinimler önceden kestirilemediği için net belirgin olmayan (esnek) bir müfredat programının oluşmasını gerektirmektedir.

Devlet birçok borçlanmaların ve birçok altyapı yetersizlikleri karşısında, eğitime ayırdığı bütçeyi sürekli daraltma yönünde eğilime girmektedir. Oysa bu teknolojilerin sürekli tüketicisi olan gelişmekte olan ülkelerde bu olanakların yakalanması oldukça zordur. Kaldı ki, halen tüm dünyada eğitimde fırsat eşitsizliğinin tartışılmakta olması durumu, söz konusu teknolojilerin eğitimde yaygın kullanımının önündeki ciddi bir engeldir.

KAYNAKLAR

1. Bell, D., 1995, “The Information Society as Post Industrializm”, **Theories of the Information Society**, Edit: Webster, F., Routledge, London
2. Çoban, H., 1997, **Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş**, İnkılap Kitabevi, İstanbul
3. Erkan, H., 1993, **Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul
4. Hesapçioğlu, M., 1989, **Eğitim Planlaması ve Yönetimi**, Marmara Üniversitesi Yayın No: 472, Atatürk Eğitim Fakültesi Yayın No:7, İstanbul
5. Naisbitt, J., 1984, **Megetrendo: Ten New Directions Transforming Over Lives**, Warner Books, New York
6. Powers, C.H., Hage, J., 1992, **Post Industrial Lives: Roles and Relationship in the 21st century**

7. Robins, K, Webster, F., 1989, **The Technical Fix**, Macmillan Education Ltd, London
8. Sadler, P., 1988, **Manegarsal Leadership in Post Industrial Society**, Gower Pub. Comp.Ltd., London
9. Toffler, A., 1981, **The Third Wave**, Bantann Books, New York
10. Tremblay, G., 2001, "The Information Society: From Fordism to Gatesism", **Canadian Journal of Communication**, <http://www.cjc.online.cad/vcjc/Blackissues/264/tremblay.html>
11. Vingradow, V.A., 1991, **Information Culture: A Key to Social Development and Improvement of Human Existence**, The Netherland SPSS Academic Publishing
12. Wilson, P. Dizard, J.R., 1985, **The Coming Information Age: An Overview of Technology, Economics and Politics**, Longman Inc, New York